

Εργατικό ατύχημα - Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης
Στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος από την ειδική ρύθμιση του ν. 551/1915 δεν αποκλείεται η αξίωση επιδίκασης εύλογης χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης στην οικογένεια του θύματος, γιατί δεν αποτελεί αποζημίωση από περιουσιακή ζημία. Αρκεί στην επέλευση του εργατικού ατυχήματος να συνετέλεσε αδικοπραξία του κυρίου της επιχείρησης ή των υπ' αυτού προστηθέντων προσώπων.

- Σε περίπτωση σύμβασης ασφάλισης με ασφαλιστική εταιρεία, αν δεν ασφαρίζεται το εργατικό προσωπικό έναντι του κινδύνου ατυχήματος, αλλά η ευθύνη του εργοδότη έναντι του κινδύνου να υποχρεωθεί να καταβάλει στον εργαζόμενο που υπέστη εργατικό ατύχημα χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, ο από το ατύχημα παθών και σε περίπτωση θανάτου του τα δικαιούμενα πρόσωπα δεν έχουν αγωγή αξίωση κατά της ασφαλιστικής εταιρείας.

Πρόεδρος: ο πρόεδρος Εφετών κ. Ι. Βερέτσος

Εισηγητής: ο εφέτης κ. ΕΛ. Νικολόπουλος

Δικηγόροι: οι κ.κ. Β. Μπούρας, Ν. Σταυρόπουλος, Κ. Μυλωνάς, Δ. Κακογιάννος και Ευαγ. Πετρόχειλος

Το πρωτόδικο δικαστήριο συνεκδίκασε την από 16.11.1996 αγωγή της Ι. χήρας Κ.Π. κ.λπ. και την από 10.5.1997 προσεπίκληση και την σωρευόμενη σ' αυτήν αγωγή αποζημίωσης του εκ των εναγομένων Ν.Σ. Στην αγωγή οι ενάγοντες επικαλούνται ότι ο Κ.Π., σύζυγος της πρώτης εναγούσας, πατέρας του δεύτερου και τρίτου των εναγόντων και υιός της τέταρτης, είχε προσληφθεί από την πρώτη εναγόμενη εταιρεία με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ως εργοδηγός και παρείχε τις υπηρεσίες του στο εργοτάξιο εκείνης στο χώρο του νοσοκομείου «Σ». Την 19.11.1994 κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του και κάτω από τις αναφερόμενες στην αγωγή περιστάσεις, τραυματίστηκε θανάσιμα και από τα τραύματά του, ως μόνη ενεργό αιτία, απεβίωσε. Με την επίκληση ότι ο από το βίαιο συμβάν θάνατος του ανωτέρω οφείλεται σε συγκλίνουσα αμέλεια των δευτέρου και τρίτου εναγομένων, υπαλλήλων και αυτών της εναγόμενης εταιρείας και από την τελευταία προστηθέντων στην εκτέλεση της υπηρεσίας τους, κατά παραδεκτό με τις πρωτόδικες προτάσεις περιορισμό του αιτήματος, ζήτησαν 1) να αναγνωρισθεί ότι οι εναγόμενοι αυτοί καθώς και η συναγόμενη ασφαλιστική εταιρεία με την επωνυμία «Ε.Π.Α.» που είχε καλύψει την αστική ευθύνη της πρώτης για ατυχήματα που τυχόν ήθελαν επισυμβεί στο έργο, ότι οφείλουν σε καθένα απ' αυτούς για ψυχική οδύνη το ποσό των 10.000.000 δραχμών 2) να υποχρεωθούν εις ολόκληρο να καταβάλλουν για στέρηση διατροφής α) στην ενάγουσα σύζυγο 100.000 δραχμές το μήνα από το θάνατο του συζύγου της και μέχρι την 31.12.1998, β) στον δεύτερο ενάγοντα υιό του θανόντος 100.000 δραχμές το μήνα και για μία τριετία από τον θάνατο του πατέρα του γ) στον τρίτο ενάγοντα, επίσης υιό του θανόντος 100.000 δραχμές το μήνα και μέχρι την 31.12.1998 και δ) στην ενάγουσα μητέρα του θανόντος 100.000 δραχμές το μήνα και μέχρι την 31.12.1998. Με την προσεπίκληση και τη σωρευόμενη αγωγή αποζημίωσης ο εναγόμενος Ν.Σ., επικαλούμενος ότι η ασφαλιστική εταιρεία με την επωνυμία «Λ.Α.» είχε ασφαλίσει το εκσκαπτικό μηχάνημα (φορτωτής) που εκείνος οδηγούσε κατά την ημέρα του ατυχήματος, ζήτησε, κατά την εκτίμηση του δικογράφου, να παρέμβει η παραπάνω ασφαλιστική εταιρεία και σε περίπτωση που τυχόν ήθελε γίνει δεκτή η εναντίον του αγωγή, υποχρεωθεί αυτή να του καταβάλλει ό,τι ποσό επιδικασθεί στους ενάγοντες. Το πρωτόδικο δικαστήριο δέχθηκε εν μέρει την αγωγή δηλαδή μόνο ως προς το κονδύλιο της ψυχικής οδύνης και επιδίκασε σε καθένα ενάγοντα το ποσό των 10.000.000 δραχμών, απέρριψε δε ως αόριστη την προσεπίκληση και τη σωρευόμενη αγωγή αποζημίωσης. Κατά της προσβαλλόμενης αποφάσεως παραπονούνται οι εναγόμενοι - εκκαλούντες για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου, καθώς και για κακή εκτίμηση των αποδείξεων και ζητούν την εξαφάνιση της, νέα έρευνα της υποθέσεως και την απόρριψη της αγωγής και περαιτέρω ο εκκαλών Ν.Σ., για την περίπτωση που ήθελε γίνει

δεκτή η αγωγή, την παραδοχή της προσεπίκλησης και της σωρευομένης σ' αυτή αγωγής αποζημιώσεως.

Κατά το άρθρο 932 ΑΚ σε περίπτωση αδικοπραξίας που έχει ως αποτέλεσμα τη θανάτωση προσώπου, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη, κατά την κρίση του, χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης στην οικογένεια του θύματος. Η αξίωση αυτή δεν αποκλείεται και στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος από την ειδική ρύθμιση του Ν. 551/1915, γιατί δεν αποτελεί αποζημίωση από περιουσιακή ζημία. Αρκεί στην επέλευση του εργατικού ατυχήματος να συνετέλεσε και αδικοπραξία του κυρίου της επιχειρήσεως ή των απ' αυτόν προστηθέντων προσώπων (ΑΚ 922) κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 914 ΑΚ δηλαδή της υπαίτιας ζημιογόνου πράξεως (ΑΠ 1185/93 ΕΕΔ 54-232, ΑΠ 1029/93 Δ/νη 35-1570, ΑΠ 699/95 ΕΕΔ 55-830). Περαιτέρω, κατά τη σαφή έννοια του άρθρου 1 του Ν. 551/1915. όπως κωδικοποιήθηκε με το βδ της 24.7/25.8.1920, ως ατύχημα από βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής σε εργάτη η υπάλληλο των εργασιών ή επιχειρήσεων των αναφερομένων στο άρθρο 2 του ίδιου β. δ/τος θεωρείται κάθε βλάβη η οποία είναι αποτέλεσμα βιαιότητας και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου που δεν θα ελάμβανε ύπαρξη χωρίς την εργασία και την εκτέλεση της με τις δεδομένες περιστάσεις εκτελέσεως (ΑΠ 1486/1995 ΕΕΔ 56-325). Εξάλλου από τις διατάξεις των άρθρων 189, 192, 193, 221 παρ. 1 Εμπ. Ν. και 361. 410 επ. ΑΚ. προκύπτει ότι ο εργοδότης μπορεί να ασφαλίσει το προσωπικό της επιχειρήσεως κατά του κινδύνου ολικής ή μερικής ανικανότητας αυτού προς εργασία και ότι σε περίπτωση πραγματώσεως του κινδύνου ο τρίτος υπέρ του οποίου η ασφάλιση και για την περίπτωση θανάτου του τα δικαιούμενα πρόσωπα, έχουν ευθύ δικαίωμα (γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου) να ζητήσουν από την ασφαλιστική εταιρεία την καταβολή του ασφαλισματος (ΑΠ 1680/1990 ΕΕΔ 50-645). Αν, όμως, με τη σύμβαση ασφαλίσεως δεν ασφαρίζεται το εργατικό προσωπικό έναντι του κινδύνου ατυχήματος, αλλά η ευθύνη του εργοδότη έναντι του κινδύνου να υποχρεωθεί να καταβάλλει στον εργαζόμενο που υπέστη εργατικό ατύχημα χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, ο από το ατύχημα παθών και σε περίπτωση θανάτου του τα δικαιούμενα πρόσωπα, δεν έχει αγωγή αξίωση κατά της ασφαλιστικής εταιρείας (πρβλ. ΑΠ 96/1993 Δνη 36-1104). Στην εξεταζόμενη υπόθεση, από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων που περιέχονται στα ταυτάριθμα με την εκκαλούμενη απόφαση πρακτικά και τα έγγραφα που επικαλούνται και προσκομίζουν οι διάδικοι αποδεικνύονται τα επόμενα. Το Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών, με την από 7.10.1993 εργολαβική σύμβαση ανέθεσε στην πρώτη εναγόμενη εταιρεία «Π.Α.» το έργο της κατασκευής του φέροντος οργανισμού των κτιριακών εγκαταστάσεων του Ι.Β.Ε.Α.Α. στο χώρο του νοσοκομείου «Σ».

Την επίβλεψη του έργου η άνω εργολήπτρια εταιρεία είχε αναθέσει στον δεύτερο εναγόμενο Φ.Γ. Πολ. Μηχανικό, είχε δε προσλάβει από 1.9.1994 με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ως εργοδηγό τον Κ.Π., σύζυγο της πρώτης εναγούσης, πατέρα των δευτέρου και τρίτου και υιό της τετάρτης εναγούσης και ως χειριστή μισθωμένου μηχανήματος έργων τον τρίτο εναγόμενο Ν.Σ. ο οποίος και αυτός ως προς τον τόπο, χρόνο και τρόπο παροχής της εργασίας του υπέκειτο στις εντολές και τον έλεγχο της πρώτης εναγομένης. Τις πρωινές ώρες της 19.11.1994 κατά τη διάρκεια της εργασίας του, ο Κ.Π. τραυματίστηκε βαρύτερα, από τα τραύματα του δε, ως μόνη ενεργό αιτία, πέθανε την ίδια ημέρα στο νοσοκομείο ΕΕΣ, όπου διακομίστηκε. Συγκεκριμένα, το πρωί της παραπάνω ημέρας μαζί με δύο αλλοδαπούς εργάτες και τον Ε.Μ., χειριστή μικρού φορτωτή, βρισκόταν μέσα στο αποστραγγιστικό κανάλι στο πίσω μέρος οικοδομής και μαζί με τους παραπάνω εργάτες προσπαθούσαν να κολλήσουν στο στοιχείο της οικοδομής υλικά στεγανοποιήσεως (πισσόχαρτο), πριν επιχωματωθεί το αποστραγγιστικό αυλάκι. Σε δεδομένη χρονική στιγμή και ενώ τα παραπάνω πρόσωπα ήσαν μέσα στο αποστραγγιστικό κανάλι, από ύψος περίπου δέκα μέτρων άρχισαν να πέφτουν χώματα και πέτρες τα οποία ο τρίτος εναγόμενος Ν.Σ., με το προωθητικό μηχανήμα που χειριζόταν έριξε στο κανάλι για την επιχωμάτωση αυτού. Από την πτώση των χωμάτων και των λίθων τραυματίστηκε θανάσιμα ο εργοδηγός Κ.Π., ο οποίος, καθώς προαναφέρθηκε, το βράδυ της ίδιας ημέρας υπέκυψε στα τραύματα του. Ο θανάσιμος τραυματισμός του οφείλεται στη συγκλίνουσα αμέλεια του δευτέρου και τρίτου των εναγομένων τους οποίους είχε προστήσει στην εργασία που εκτελούσαν η πρώτη των

εναγομένων εργολήπτρια εταιρεία. Ειδικότερα, ο δεύτερος εναγόμενος Φ.Γ., ως επιβλέπων μηχανικός του έργου, μολονότι ο ίδιος έδωσε την εντολή της διάστρωσης των χωμάτων στον περιβάλλοντα χώρο και της επιχωμάτωσης του καναλιού (βλ. την από 21.11.94 προανακριτική κατάθεση του), κατά τον χρόνο εκτελέσεως των άνω εργασιών δεν βρισκόταν επιτόπου αλλά στα γραφεία του εργοταξίου και δεν είχε ορίσει υπεύθυνο πρόσωπο, το οποίο έχοντας ορατότητα και προς την πλευρά του αποστραγγιστικού καναλιού θα μπορούσε να διαπιστώσει την εντός αυτού ύπαρξη προσώπων και θα κατηύθυνε με ασφάλεια την κίνηση του μεγάλου εκσκαπτικού μηχανήματος δίδοντας οδηγίες στον χειριστή του, ο οποίος από τη θέση του στο μηχάνημα δεν είχε τη δυνατότητα ελέγχου του καναλιού. Περαιτέρω, και ο τρίτος εναγόμενος Ν.Σ. τον οποίο η εργολήπτρια εταιρεία είχε προστήσει στον χειρισμό του μηχανήματος έργων, από έλλειψη της προσοχής την οποία όφειλε και μπορούσε να καταβάλλει, συνετέλεσε στον θανάσιμο τραυματισμό του Κ.Π. γιατί με το προωθητικό μηχάνημα που χειριζόταν άρχισε να ρίχνει μέσα στο αποστραγγιστικό κανάλι όγκους χωμάτων και λίθων, χωρίς, προηγουμένως να έχει βεβαιωθεί για την ανυπαρξία εκεί εργαζομένων. Ο περί αποκλειστικής υπαιτιότητας η συνυπαιτιότητας κατά 95% του παθόντος ισχυρισμός της εναγόμενης εργοληπτικής εταιρείας που προβλήθηκε πρωτόδικα και επαναφέρεται με την έφεση δεν είναι βάσιμος. Και αν αληθεύει ότι κατά την στιγμή του συμβάντος ο παθών έπρεπε να βρίσκεται σε άλλη θέση στο χώρο του εργοταξίου για την εκτέλεση άλλης εργασίας, από το γεγονός αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ζημιώθηκε από δικό του πταίσμα επειδή κατά το χρόνο της επιχωμάτωσης του καναλιού βρισκόταν εντός αυτού, ούτε προκύπτει ότι ο Ν.Σ., όταν έριχνε τους όγκους των χωμάτων, τελούσε σε γνώση του γεγονότος αυτού δηλαδή της σε άλλο χώρο παρουσίας του παθόντος και δεν αποτελεί τούτο λόγο αναιρετικό της ευθύνης του αφού μέσα στο αποστραγγιστικό αυλάκι δεν ήταν μόνον ο παθών αλλά και ο Ε.Μ. και οι αλλοδαποί εργάτες οι οποίοι από τύχη δεν τραυματίστηκαν. Περαιτέρω, αποδεικνύεται ότι ο θανών ήταν ηλικίας 54 ετών και κατά τον χρόνο του θανάτου του κατέλιπε ως εγγύτερους συγγενείς την ενάγουσα σύζυγο ηλικίας τότε 50 ετών, τα ενάγοντα τέκνα του Π. και Β., ηλικίας 21 και 17 ετών. αντίστοιχα, και την ενάγουσα μητέρα του ηλικίας 76 ετών. Από τον βαρύτατο τραυματισμό και τον εν συνεχεία θάνατο του Κ.Π., με τις περιστάσεις που προαναφέρθηκαν, οι ενάγοντες συγγενείς υπέστησαν ψυχική οδύνη. Επομένως, οι ανωτέρω, για ηθική παρηγοριά και για την ψυχική τους ανακούφιση δικαιούνται εύλογης χρηματικής ικανοποίησης από τους δεύτερο και τρίτο των εναγομένων ως υπαιτίων του ατυχήματος και από την πρώτη εργολήπτρια εταιρεία η οποία κατά το χρόνο του συμβάντος είχε προστήσει αυτούς (άρθρο 922 ΑΚ). Το ποσό της χρηματικής ικανοποίησης, ενόψει του βαθμού του πταίσματος των υπαιτίων προσώπων, της ηλικίας του θανόντος, της περιουσιακής και κοινωνικής καταστάσεως των μερών, πρέπει να προσδιορισθεί για μεν την σύζυγο και τα τέκνα του θανόντος στο ποσό των 10.000.000 δραχμών για καθένα απ' αυτούς, για δε την ενάγουσα μητέρα του στο ποσό των 8.000.000 δραχμών. Περαιτέρω και αναφορικά με την τέταρτη εναγόμενη ασφαλιστική εταιρεία δεν αποδεικνύεται ότι με το υπ' αριθ. 21969 ασφαλιστήριο συμβόλαιο αυτής καταρτίστηκε με την εργολήπτρια εταιρεία σύμβαση ομαδικής ασφάλισης του προσωπικού της. Στο άνω συμβόλαιο που τιτλοφορείται «ασφαλιστήριο συμβόλαιο αστικής ευθύνης έργου*· συμβαλλόμενος και ασφαλιζόμενος στη σύμβαση είναι η εταιρεία «Π.Α.» και με τη σύμβαση ασφαλίσεως καλύπτεται η αστική της ευθύνη προς πληρωμή αποζημιώσεων και χρηματικής ικανοποίησης στους εργαζόμενους που κατά την εργασία τους στο έργο ήθελαν υποστεί ατύχημα. Από τη σύμβαση αυτή δεν προκύπτει ότι ασφαλιζόμενο είναι το εργατικό προσωπικό της εναγομένης, άρα και ο θανών (ασφάλιση υπέρ τρίτου), ώστε να δικαιούνται οι ενάγοντες να αξιώνουν από τη σύμβαση ασφαλίσεως την καταβολή χρηματικής ικανοποίησης.

Το πρωτόδικο δικαστήριο που δεν δέχθηκε συνυπαιτιότητα του παθόντος και απέρριψε την σχετική ένσταση της εναγομένης εταιρείας «Π.Α.» και του εναγομένου Φ.Γ., δεν έσφαλε κατά την εκτίμηση των αποδείξεων και η έφεση των εναγομένων αυτών, με τον μόνο λόγο της οποίας υποστηρίζονται τα αντίθετα, είναι αβάσιμη. Ακόμη δεν έσφαλε κατά την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου με το να απορρίψει ως αόριστη την προσεπίκληση και την σωρευόμενη αγωγή αποζημίωσης του εναγομένου Ν.Σ., αφού πράγματι στο δικόγραφο της προσεπίκλησης δεν αναφέρονται πραγματικά περιστατικά θεμελιωτικά της σχέσης

δικονομικής εγγυήσεως και ειδικότερα πότε, μεταξύ ποίων και ποια χρονική περίοδο καταρτίσθηκε σύμβαση ασφαλίσεως με την προσεπικαλούμενη ασφαλιστική εταιρεία και αν με αυτή εκαλύπτετο και σε ποια έκταση η αστική ευθύνη του ασφαλισμένου για ατυχήματα προκαλούμενα από την οδήγηση του συγκεκριμένου μηχανήματος, ούτε μνημονεύονται τα στοιχεία του μηχανήματος αυτού για να κριθεί αν είναι εκείνο για το οποίο ο κύριος του μηχανήματος ασφαλίσθηκε. Κατά το μέρος όμως που η εκκαλούμενη απόφαση προσδιόρισε για τη μητέρα του θανόντος την χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης στο ποσό των 10.000.000 δραχμών και κατά το μέρος που αναγνώρισε υποχρέωση και της τετάρτης εναγομένης ασφαλιστικής εταιρείας για την καταβολή χρηματικής ικανοποιήσεως, έσφαλε και πρέπει κατά παραδοχή της εφέσεως του Ν.Σ. και της εναγόμενης ασφαλιστικής εταιρείας να εξαφανισθεί, να κρατηθεί από το δικαστήριο αυτό η υπόθεση, να γίνει εν μέρει δεκτή αγωγή και αναγνωρισθεί ότι οι τρεις πρώτοι εναγόμενοι οφείλουν να καταβάλουν σε καθένα από τους τρεις πρώτους ενάγοντες από 10.000.000 δραχμές και στην τέταρτη ενάγουσα 8.000.000 δραχμές και να απορριφθεί η αγωγή ως προς την τέταρτη εναγομένη εταιρεία «Ε.Π.Α.».